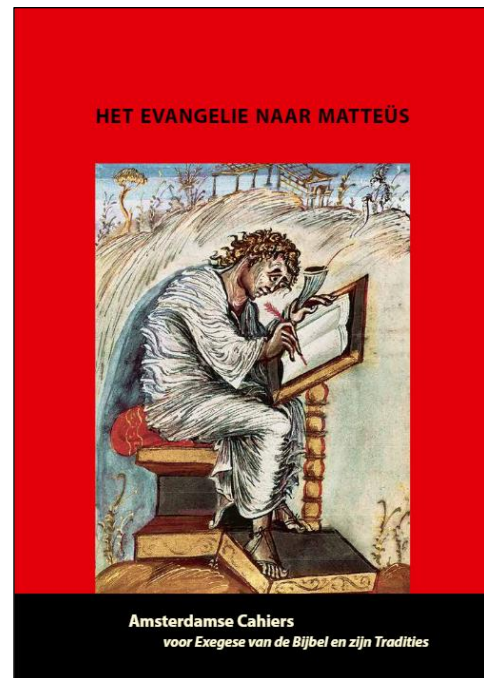

Nico RIEMERSMA – Piet VAN MIDDEN (red.), *Het Evangelie naar Matteüs* (Amsterdamse Cahiers voor Exegese van de Bijbel en zijn Tradities, 36), Amsterdam: SHA, 2023, vi + 168 blz., 17 x 24 cm, isbn 978-94-92526-71-7, € 24,95.

Hoewel de reeks *Amsterdamse Cahiers* – ontstaan in de schoot van de zogeheten ‘Amsterdamse school’, die protestants van oorsprong is – zich van oudsher richt op de boeken van de Hebreeuwse Bijbel, heeft de redactie de voorbije jaren de focus van de reeks aanzienlijk verbreed. Na een volume gewijd aan Lucas en Handelingen (vol. 29, 2014) vertegenwoordigt deze bundel over het Matteüsevangelie – dat volgens de achterflap ‘fascinerend leesvoer’ is – het tweede deel in de reeks dat zich in zijn geheel op het Nieuwe Testament richt. Vanaf de eerste zinnen van de inleiding wordt de keuze voor dit onderwerp in verband gebracht met de figuur van Frans Breukelman, die samen met Martinus Beek geldt als een van de grondleggers van de ‘Amsterdamse school’. Het werk van Breukelman ligt als het ware als een inclusie om de andere artikelen in de bundel heen, met een openingsbijdrage van Gerard van Zanden en Rinse Reeling Brouwer over Breukelmans voorstellen met

betrekking tot de structuur van het evangelie in vergelijking met die van Wim Weren, en een slotbijdrage van Marco Visser over Breukelmans indelingen van de ‘finale’ van het evangelie (Mt 27,55–28,20). De overige twaalf bijdragen, gerangschikt op basis van het/de hoofdstuk(ken) of vers/-zen die ze behandelen, bestrijken uiteenlopende onderwerpen. Enkele ervan handelen over de context waarin Matteüs schreef en het publiek dat hij beoogde: duidelijk beïnvloed door een recente tendens in de exegese om bijbelteksten te lezen door de lens van traumastudies, kenmerkt Bas van Os het evangelie als een vorm van ‘oorlogsliteratuur’ die een onderdrukt volk wil bemoedigen; en Hedda Klip wijst er aan de hand van de vrouwen vermeld in de genealogie in hoofdstuk 1 op dat Matteüs mensen in de marge centraal wil stellen. Twee andere auteurs richten zich op een specifiek personage: Marco Rotman op Johannes de Doper, die wordt voorgesteld als de teruggekeerde Elia die voor de Messias uitgaat; en Arco den Heijer op Petrus, die ondanks zijn twijfels en verloochening naar voren wordt geschoven als de rots waarop Jezus zijn gemeenschap zal bouwen. Weer twee andere auteurs situeren Matteüs in de bredere joods-christelijke traditie: Wim Weren belicht hoe Matteüs in Zacharia 9–14 – hoofdstukken die duidelijk een latere hand en een andere context weerspiegelen dan Zacharia 1–8 en om die reden soms misleidend ‘deutero-Zacharia’ worden genoemd – met zijn metaforiek van oorlogen tegen volkeren, corrupte leiders en messiaanse leidersfiguren die vrede stichten, een taal vond die hem in staat stelde om Jezus in het literaire erfgoed van het Oude Israël te plaatsen, maar er tegelijk een specifieke interpretatie aan te geven; en Huub van de Sandt vergelijkt het ethische appel dat van de Bergrede uitgaat met de interpretatie van de ‘tweewegenleer’ in het vroegchristelijke geschrift dat gewoonlijk wordt aangeduid als de Didachè. De resterende bijdragen zoomen in op één of meer passages of op een specifiek begrip: Nico Riemersma kenmerkt de reeks wonderen die Jezus in Matteüs 8,1–9,34 verricht als een ‘stroom van heil aan mensen’ die duidelijk maakt dat het Rijk Gods is aangebroken; Ruben van Wingerden ziet in het begrip ‘kruisdragen’ in Matteüs 10,38 en 16,24 een metafoor voor martelaarschap in de context van vervolging; Eric Ottenheim argumenteert dat de gemeenschapsrede in Matteüs 18 niet uitgaat van een sektarische gemeenschap maar van een

gemeenschap die zich tot een breder publiek richt; Pieter de Boer staat stil bij de interpretatie van Psalm 110,1 in Matteüs 22,43-44 en 26,64 als uitdrukking van Jezus' heerschappij; Rik Hoet pleit ervoor om de polemiek tegen de farizeeën in Matteüs 23 open te trekken als een pleidooi voor broederlijkheid; en Rinze Nieuwenhuis interpreteert het begrip parousia in hoofdstuk 24 als een verwijzing naar Jezus' tegenwoordigheid in het heden, veeleer dan als een apocalyptische verwachting voor de toekomst. Zoals uit dit overzicht blijkt, is deze bundel niet opgevat als een algemene inleiding of een doorlopend commentaar op het Matteüsevangelie. Veeleer betreft het een gevarieerde verzameling van op zichzelf staande essays die elk afzonderlijk een interessant aspect van het Matteüsevangelie belichten, zoals voorgaande volumes uit de reeks Amsterdamse Cahiers dat voor talrijke andere bijbelboeken hebben gedaan.

Hans Debel

Deze recensie verscheen in *Ezra – Bijbels tijdschrift* 55/4 (2024), 125-126.